

Catalunya era un regne

Autor: Manel Capdevila

Data de publicació: 22-04-2010

En Manel Capdevila ens explica la importància de diferenciar entre el terme "regne d'Aragó" i el terme "Corona d'Aragó", i sobre el terme "Corona Catalano-Aragonesa" que designaria el territori del regne català.

Cal fer una clara separació entre el terme regne d'Aragó (Osca, Çaragossa i Terol) i el terme Corona d'Aragó (terme aquest últim que més tard es faria servir per designar tot el conjunt de regnes que pertanyien al Comte de Barcelona, rei de Catalunya --Principat--, d'Aragó, de Mallorques, de València, de Sicília, de Sardenya, de Nàpols, de Granada, de Navarra i, fins i tot, de les Índies.

El terme "Corona Catalano-Aragonesa", tot i que s'esmenta poc històricament, és la denominació amb què es coneix actualment a Catalunya la històrica Corona d'Aragó, ja que expressa millor la realitat de la unió dels dos regnes. El fet que Catalunya era un "regne" es recolza (entre d'altres) en els set manuscrits (fins al s. XV) del "Llibre dels feits del rei en Jacme", com a documents oficials que acrediten aquesta denominació.

A "CASTILLA Y LEÓN" tenen una situació molt semblant. Històricament van formar la "CORONA DE CASTILLA", però actualment està acceptat per infinitat d'institucions, entre elles el govern d'Espanya, l'expressió "CORONA CASTELLANO-LEONESA".

Per tant, si es tracta del conjunt de dos regnes es pot designar perfectament com "CORONA CATALANO-ARAGONESA", igual que el cas de "CORONA CASTELLANO-LEONESA" que designa el conjunt d'aquells dos regnes.

A la capçalera dels manuscrits, Jacme I s'anomena a si mateix "Comte de Barcelona", però no era comte ni del comtat d'Urgell, ni del d'Empúries, ni del de Foix, ni del de Pallars (el concepte de l'antic principat de Catalunya). Un territori esdevé regne quan el seu senyor és coronat rei del conjunt dels diferents comtats, és a dir "EL PRINCIPAT DE

CATALUNYA". A partir de la coronació d'Anfós com a rei, va esdevenir, de facto, el "Regne de Catalunya", com certifica el seu rei Jacme I.

La definició "'«Corona Aragonum et Catalonie»'" apareix en el Privilegi d'annexió de Mallorca a la Corona del 16 de setembre del 1286, tal com ho expressa En Ferran Soldevila a la seva Història de Catalunya.

Jaume I diu que Catalunya era un regne al Llibre dels Feits:

»Et cum Catalonia que est nobilius et honorabilius Regnum Yspanie habens quatuor comités videlicet Urgellensem, Empuriarum, Foxensem, Pallarensem. Habet etiam tot nobiles, ut pro uno de Aragonia sint in Catalonia quatuor, et pro uno milite quinqué, et pro uno clerico quinqué, et pro uno honorabili cive quinqué;»

»E fe que deuem a Deu, pus aquels de Cathalunya, que es lo meylor Regne D'Espanya, el pus honrat, el pus noble, perço car hi ha ·IIII· comtes, ço es lo comte D'urgell, el comte D'ampuries, el comte de Fois, el comte de Paylas: e hay Richs homens, que per ·I· que aqui naja na ·IIII· en Cathalunya, e per ·I· caualler na en Cathalunya ·V·, e per ·I· clergue que aci haja la na ·X·, e per ·I· ciutada honrat na en Cathalunya ·V·: e pus aquels de la pus honrada terra Despanya nos uolgren guardar en dar a nos del lur, uosaltres que tenits nostra honor, qui ·XXX· milia qui ·XX· milia, qui ·XL· milia sous, bens deuriets ajudar, e maiorment car tot se romandria en uos, ab mes que nos uos hi anadiriem del nostre...».

També he recollit diverses citacions que fan diferència entre Aragó (Regne) i Catalunya (Regne-Principat-Comtat)

· —Jaume I. Llibre dels feits, cap. 119:

« E l'alcaid e tots los vells e el poble de la terra eixiren contra aquestes galees al port de la Ciutadella e demanaren: -De qui són les galees? E dixeren que del rei d'Aragó e de Mallorques e de Catalunya e que eren missatgers seus».

· —Jaume I. Llibre dels feits, cap. 167:

« E tal consell no em donets que mal tornaria jo en Catalunya e en Aragó e ab gran vergonya de mi si jo aital llogar com aquest no prenia».

· —Jaume I. Llibre dels feits, cap. 241:

« E ab l'ajuda de Déu e ab aquells qui tenen nostres feus en Catalunya e honors en Aragó».

· —Jaume I. Llibre dels feits, cap. 392:

«Pus aquels de Cathalunya, que es lo meylor Regne Despanya, el pus honrat, el pus noble... E ha hi rics-homens que per un que aquí (regne d'Aragó) n'haja n'ha quatre en Catalunya e per un cavaller n'ha en Catalunya cinc, e per un clergue que ací allà n'ha deu, e per un ciutadà honrat n'ha en Catalunya cinc».

· —Alfons II el franc al mestre del Temple, abril del 1290:

« consideratis malis ac dampnis Terre Sancte illatis per inimicos fidei, ut per venerabilem et dilectum nostrum fretem Berengarius de S. Justo magistrum milice Templi in Aragonia et Cathalonia nuper intelleximus fuimus(...)».

· —B. de Vilaragut a Jaume, rei de Sicília. 1290:

«E recomten aqueles letres quel prinse a dada sa fila ha Karlot de Fransa (...) e renonsia a la donacio que li era estada feta Darago e de Catalunya (...)».

· —capítols missatgers de Jaume II, març del 1295:

« Essi per aventura lo rey Daragon no pogues retre Sicilia (...) lo rey Daragon enten que per aço la sua pau no romanga abans la aya ben e complidament el e tot ço que a la Corona Daragon e al Comptat de Barcelona pertany».

· —Ramon Muntaner, Crònica, cap. CCXCVI:

«E divenres matí venc, la gràcia de Déu, de bona pluja, que pres tot Aragon e Catalunya e Regne de Valencia e de Murcia e durà entrò per tot lo dicmenge tot dia».

· —Crònica de Pere terç, cap. I-42:

«Com lo dit infant En Jacme (...) renuncià de fet als dits regnes d'Aragó, de Valencia, de Sardenya, e de Corsega e al

comdat de Barcelona e a tots drets que hagués per dret de primogenitura».

Dit pel mateix Cervantes, a La Galatea:

«Contó el mesmo sacerdote que os he dicho; y fue que, viniendo Timbrio caminando por el reino de Cataluña, a la salida de Perpiñán, dieron con él una cantidad de bandoleros, los cuales tenían por señor y cabeza a un valeroso caballero catalán, que por ciertas enemistades andaba en la compañía, como es ya antiguo uso de aquel reino, cuando los enemistados son personas de cuenta, salirse a ella y hacerse todo el mal que pueden, no solamente en las vidas, pero en las haciendas: cosa ajena de toda cristiandad y digna de toda lástima» (fol. 91r).

Conclusió

Encara que, a partir d'un cert moment, "històricament", el títol de "Regne de Catalunya" aparegui poc en els documents, sabem que Catalunya va portar la veu cantant amb un "ratio" segons Jacme I de: "richs homens" 4:1, cavallers 5:1, clergues 10:1, "homens" honrats 5:1, sous 40.000:0 (caldria afegir... de galeres 100:0...). En aquest cas concret (el de la conquesta de Múrcia), els nobles del regne que Jacme I anomena "Aragonia" no van donar ni un sou, tot i que en altres expedicions i en d'altres moments la cosa podria ser una mica diferent.

A part d'altres mitjans (i dels exposats pel rei Jacme), a la conquesta de Mallorca i a partir d'ella, el "regne de Catalunya" va aportar a la seva meitat de la "Corona" (proporció que aniria canviant amb les noves incorporacions), una cosa que el "regne d'Aragó", mai no havia tingut: el mar, amb el comerç que va donar la riquesa a Catalunya.

En canvi el "regne de Catalunya" ha viscut tota la seva història sempre de cara al mar, i no oblidem que la grandesa de la "Corona d'Aragó" va arribar a partir de les conquestes mediterrànies, que van anar ampliant el front marítim... conquestes que no s'haurien pogut acomplir sense les naus i els ports catalans. Per tant, per tots els fets esmentats, tot i que el nom "Corona d'Aragó" apareix profusament en una innombrable quantitat de documents i és el nom amb què es coneix universalment, podem emprar sense faltar a la veritat el terme "Corona Catalano-Aragonesa", que és el que millor reflecteix la realitat històrica.

Manel Capdevila